

ELORE (ISSN 1456-3010), vol. 15 – 1/2008.

Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

[http://www.elore.fi/arkisto/1_08/str_b_1_08.pdf]

AKTUELLT:

ORAL HISTORY SOM TVÄRVETENSKAP

Rapport från konferensen Oral History – The Art of Dialogue. 8.–10.11.2007, Jagiellonska universitetet, Krakow.

Sofie Strandén

Konferensen ”Oral History – The Art of Dialogue” ordnades som ett samarbete mellan Historyka – Studier i metodologi; Historiainstitutet vid Jagiellonska universitetet samt föreningen ”Artefakty” och den lockade människor från många länder. Förutom polska deltagare fanns studenter, forskare, musei- och teatermänniskor från Finland, Sverige, Estland, Lettland, Ryssland, USA, Storbritannien, Turkiet, Filippinerna och Österrike som redogjorde för sina respektive förhållningssätt och arbetsmetoder inom ämnesområdet. Inbjudna huvudtalare var Alessandro Portelli (professor i angloamerikansk litteratur vid universitetet La Sapienza i Roma) och Charles Hardy III (professor i historia vid West Chester University), vars föreläsning hette ”Thinking in Sound: Aural History and Audio Art”. Konferensen hade inspirerats av professor Portellis skrifter, och det var också han som höll öppningsföreläsningen på torsdagen: ”Remembering to Forget: Postwar Memory and the Memory of Postwar in Italy”. Föreläsningen handlade om vad man väljer att minnas och glömma, och Portelli slog fast att motsatsen till att glömma något är att vägra minnas det. Han exemplifierade bland annat med hur italienarna i allmänhet berättar om vem det var som bombade Italien under andra världskriget. Många säger att de ”inte minns” eller att det var tyskarna, medan det i själva verket var engelsmän och amerikaner – minnet passar helt enkelt inte in i berättelsen om vem som var så att säga onda och goda.

ORAL HISTORY OCH DIALOGER

Konferensen utannonserade fyra huvudteman. Temat ”Tvärkulturella dialoger” omfattade de typer av dialoger där forskaren och exempelvis intervjupersonen hade olika

bakgrund – exempelvis kulturell, generationell, social och språklig. Här diskuterades också de könsliga aspekterna av och etiken inom oral history. ”Kollektivt minne och privat minne – en dialog” gav utrymme för diskussioner om olika slags minnen och utmaningarna de medför för oral history, framför allt i en postkommunistisk verklighet. Oral history som tvärvetenskap diskuterades i temat ”Discipliner i dialog – med oral history-perspektiv”. Här avhandlades problematiken kring inspelning och arkivering av oral history-intervjuer, liksom problematiken kring publicering av dessa i olika media. Användningen av oral history i bibliotek, museer, media och undervisning dryftades under temat ”Oral history och offentlig historia”. Här diskuterades även problematiken kring vad som klassas som kulturarv.

Seminarierna som utgick från dessa huvudteman hölls som parallellsessioner så att man på torsdagen kunde välja mellan sessionerna ”Dilemmas” och ”Identities”, samt ”Artifacts” och ”Gendered”. På fredagen kunde man antingen delta i ”Private? Public? Memory I” eller ”Post Communist Experience”, samt ”Private? Public? Memory II” eller ”Crossing Boundaries I”. Sist på dagen kunde man lyssna till ”Public History”. Under lördagen stod valet mellan ”Crossing Boundaries II” och ”National Collections”, samt som avslutning ”Memory Exhibited”. Sessionerna bestod av oftast tre kortare presentationer, som avslutades med en längre diskussion där publiken hade möjlighet att ställa frågor och kommentera. Diskussionen underlättades av att föredragshållarna ombetts lämna in en skriftlig version av sin presentation i förväg så att deltagarna kunde läsa artiklarna på konferensens hemsida. Eftersom föredragshållarna kunde utgå från att publiken läst artiklarna, var det möjligt att hänvisa till texterna och hålla mera summerande framställningar om man så önskade. Presentationerna som hölls under konferensen sammanställs som bäst av doktor Marta Kurkowska-Budzan (Jagiellonska universitetet), som också fungerade som konferensvärdinna. Antologin borde utkomma under detta år.

Konferensen var välorganiserad både vad gäller förhandsinformation, vetenskapligt och annat program. Med tanke på det stora antalet utländska deltagare kunde man ha ordnat en utfärd till det närliggande koncentrationslägret Auschwitz, som många ändå passade på att besöka på egen hand under konferensens sista dag.

KONFERENS FÖR VETENSKAPARE OCH KONSTUTÖVARE

Konferensen var avsedd inte bara för teoretiska vetenskapare, utan också för olika konstutövare, museimänniskor och annat branschfolk som arbetar med att dokumentera och presentera versioner av det förflutna. Här fick jag en känsla av att vetenskapen kunde, om inte befrukta, så i alla fall, inspirera konsten. Förutom i presentationer av hur museer har förhållit sig till problematiken kring vad som förmedlas med hjälp av oral history-material i exempelvis polska museer om Förintelsen, fick konferensdeltagarna även ta del av valda delar av en monolog av den amerikanska skådespelerskan Lisa Hayes. Hon hade gjort en föreställning som hette ”Nurse!” där hon ikläder sig olika rollfigurer från en omfattande sjukskötarestrejk i USA, och genom dessa olika

roller visar hur olika samma händelse uppfattas, upplevs och förmedlas av olika människor i olika positioner. Oral history förverkligades alltså i praktiken. I anslutning till denna om vi kallar det för praktiska användning av oral history-material följer också en diskussion om vad det är för så att säga nytta med ens forskning. Jag ställde mig först lite tveksam inför tanken om denna ”nytta”, något som en av deltagarna och jag diskuterade under en lunch, men efter att ha tagit del av olika diskussioner under konferensen blev det lättare att acceptera tankegången. Mina öron hörde ”samhällsnytta” i ekonomiskt syfte, men avsikten var inte alls denna, utan snarare att kunna omsätta forskningen i praktiken för en större mängd människor som på detta sätt kan komma att förstå sin egen historia på ett mera mångfacetterat sätt. Och sett som så är ”nyttan” något alldeles annorlunda än den jag först tänkte mig.

Under konferensen insåg jag verkligen vilket tvärvetenskapligt angreppssätt oral history är, något som genererar både fördelar och nackdelar. En fördel kan kanske vara att det inom många olika vetenskapliga discipliner finns forskare som intresserar sig för vad den så kallade vanliga människan har att berätta. En av de mindre positiva sidorna med tvärvetenskaplighet i allmänhet är att man eventuellt förlorar ett vetenskapligt djup till förmån för en ytligare kontakt med flera områden. Jag hade förväntat mig en delvis annan diskussion än den som fördes på de större sessionerna, men med tanke på att deltagarna hade så olika frågeställningar, problematik, material och förhållning till materialet är det inte särskilt konstigt. I och med det tvärvetenskapliga upplägget av konferensen kändes det viktigt att delta i den både för att kunna positionera sin egen forskning i jämförelse med det som görs inom andra discipliner och i liknande ämnen som ens eget, och för att delge den tvärvetenskapliga forskarvärlden ens forskningsresultat från det egna ämnesområdet. Jag utgår själv från ett oral history-material som består av intervjuer med tio män och tio kvinnor som berättar om sina upplevelser och erfarenheter från sina olika uppgifter i krigets tjänst under vinter- och fortsättningskriget. Diskussionen, som fördes under sessionen där jag presenterade mina tankar om tillit i intervjusituationen, rörde sig kring sådana ämnen som jag hade förväntat mig. Tvärvetenskap förenar, men det är kanske så att den förenar representanter från samma ämnesområden i och med att man i ett tvärvetenskapligt sammanhang lägger märke till det som skiljer ens egen disciplin från andra ämnen.

Filosofie magister Sofie Strandén skriver doktorsavhandling i folkloristik vid Åbo Akademi.